

IURIDICA PRIMA

Institut for Legal – Economic Research and Education
Институт за правно-економски истражувања и едукација
ЈУРИДИКА ПРИМА

International Scientific Conference
Summer OHRID SCHOOL OF LAW 2016

Topic:

***„The Legal Certainty as a Main Factor for the Rule of Law in
The Contemporary Societies“***

Меѓународна научна конференција
Летна ОХРИДСКА ШКОЛА НА ПРАВОТО 2016

Тема:

***„Правната сигурност како клучен фактор за владеење на
правото во современите општества“***

BOOK OF ABSTRACTS
КНИГА НА АПСТРАКТИ

5-8 May Ohrid 2016
5-8 Мај Охрид 2016

Institut for Legal – Economic Research and Education
IURIDICA PRIMA

International Editorial Board

1. PhD, Vladimir Petrov, Faculty of Law "New Bulgarian University" Sofia, Faculty of Law University "Ss. Ss. Cyril and Methodius" Veliko Trnova, Republic of Bulgaria;
- ~~X~~ 2. PhD, Kristian Takov, Faculty of Law, University "St. Kliment Ohridski" Sofia, Republic of Bulgaria;
3. Phd. Mihail Malchev, Faculty of Law, University "St. Kliment Ohridski" Sofia, Republic of Bulgaria;
4. PhD, Damjan Možina, Faculty of Law, University in Ljubljana, Republic of Slovenia;
5. PhD, Vesna Simović Zvicer, Faculty of Law, University in Podgorica, Republic of Monte Negro;
6. PhD, Draginja Vuksanović. Faculty of Law, University in Podgorica, Republic of Monte Negro;
7. PhD, Nenad Tešić, Faculty of Law, University in Belgrade, Republic of Serbia;
- ~~X~~ 8. PhD, Vuk Radović, Faculty of Law, University in Belgrade, Republic of Serbia;
- ~~X~~ 9. PhD, Slaviša Kovačević, Faculty of Law, University in Nis, Republic of Serbia;
10. PhD, Marko Bevanda, Faculty of Law. University in Mostar, Republic of Bosnia and Hercegovina;
11. PhD, Radenko Jotanović. Faculty of Law, University in Banja Luka, Republic of Srpska, Bosnia and Hercegovina;
- ~~X~~ 12. PhD, Sanja Gongeta, Republic of Croatia, College of Applied Sciences Lavoslav Ružički in Vukovar, Republic of Croatia;
13. PhD, Lazar Jovevski, Faculty of Law "Iustinianus Primus" University "Ss. Cyril and Methodius" Skopje, Republic of Macedonia;
14. PhD, Angel Ristov, Faculty of Law "Iustinianus Primus" University "Ss. Cyril and Methodius" Skopje, Republic of Macedonia;
15. LLM, Dushan Bosiljanov, Faculty of Law "Iustinianus Primus" University "Ss. Cyril and Methodius" Skopje, Republic of Macedonia.

Институт за правно-економски истражувања и едукација
ЈУРИДИКА ПРИМА

Меѓународен уредувачки одбор

1. Д-р д-р Владимир Петров, Правен факултет „Нов Бугарски Универзитет“ Софија, Правен факултет Универзитет „Св. Св. Кирил и Методиј“ Велико Трново, Република Бугарија;
2. Д-р Кристијан Таков, Правен факултет, Универзитет „Св. Климент Охридски“ Софија, Република Бугарија;
3. Д-р Михаил Малчев, Правен факултет, Универзитет „Св. Климент Охридски“ Софија, Република Бугарија;
4. Д-р Дамјан Можина, Правен факултет, Универзитет во Љубљана, Република Словенија;
5. Д-р Весна Симовиќ Звицер, Правен факултет Универзитет во Подгорица, Република Црна Гора;
6. Д-р Драгиња Вуксановиќ, Правен факултет, Универзитет во Подгорица, Република Црна Гора;
7. Д-р Ненад Тешиќ, Правен факултет Универзитет во Белград, Република Србија;
8. Д-р Вук Радовиќ, Правен факултет Универзитет во Белград, Република Србија;
9. Д-р Славиша Ковачевиќ, Правен факултет Универзитет во Ниш, Република Србија;
10. Д-р Марко Беванда, Правен факултет Универзитет Мостар, Република Босна и Херцеговина;
11. Д-р Раденко Јотановиќ, Правен факултет Универзитет во Бања Лука, Република Македонија, Република Српска, Босна и Херцеговина;
12. Д-р Сања Гонцета, Колеџ на применети науки Лавослав Ружички, Република Хрватска;
13. Д-р Лазар Јовевски, Правен факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил Методиј“ Скопје, Република Македонија;
14. Д-р Ангел Ристов, Правен факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје, Република Македонија;
15. М-р Душан Босиљанов, Правен факултет „Јустинијан Први“ Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје, Република Македонија.

Д-р д-р Владимир Петров, редовен професор,
Правен факултет „Нов Бугарски Универзитет“ Софија,
Правен факултет „Св. Св. Кирил и Методиј“ Велико Трново, Република Бугарија

ИЗМЕНЕНИЯТА В КОНСТИТУЦИЯТА, ПРЕДПОСТАВКА ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА СЪДЕБНАТА РЕФОРМА

Абстракт: Съдебната реформа все пак може да се осъществи, въпреки сериозния и основателен скептицизъм у голяма част от юристите в България, аргументите на които изглежда, че започват да натежават в споровете, да се проведе ли тази реформа или да се отложи за неизвестно време в бъдещето.

Проблемът, струва ми се се поражда от избрания начин за извършване на реформата, чрез изменение в Конституцията, който се оценява като опит за замазване на очите на критиците от Европейския съюз, но няма да доведе до никакви положителни резултати. Като опит за замазване на очите съм оценил и аз подобна реформа в поредица от материали, където подробно съм аргументирал схващането.

Практически подход, който да оцени доколко изменения в Конституцията може да допринесе за извършване на съдебната реформа, струва ми се изначално трябва да подбере измежду противниците и поддръжниците на реформата онези, които нямат интерес от нейното извършване. Защото няма смисъл да се заблуждаваме, че онези, които в качеството си на служители в администрацията на държавата имат някакъв интерес, например да запазят работните си места, служебното си положение, заплатата, която получават, те няма да мислят за държавния и на цялото общество интерес от тази реформа, а за възможното нейно въздействие върху техния личен интерес.

Впрочем това е и обяснението за безразличието, с което българските граждани наблюдават по медиите високопарните, напълно неаргументирани твърдения на политиците, за ползата от реформата в съдебната система, защото те самите не виждат, с какво и как тази реформа ще подобри изключително трудния и ставаш все по-безнадежден живот на тези граждани.

Българските граждани имат достатъчно развит практически усет, за да отграничат онова, което има значение и за тях и за държавата от безсмислиците, с които политиците ги занимават от много време. Те ясно разбират, че тези салто-морталета на партните и техните лидери, на правителствата в управление и в опозиция, не са насочени към истинска реформа на правната система, а имат за единствена цел да заблуждават ръководството и органите на Евросъюза, че указанията им се спазват. Че по особено болезнената за Брюксел тема с реформата в българската правна система, се работи усилено, в очакване на скорошни и сериозни положителни резултати.

Институтот помилување и неговата рефлексija врз правната сигурност на граѓаните

Анстракт: Германскиот философ Immanuel Kant (1724-1804), анализирајќи ја анатомијата на институтите амнестија и помилување, познати и присутни уште од најдревни времиња, знаеше да укаже дека тие се едни од најсензибилните права на владетелот (суверенот)! Големите злоупотреби во минатото направија од помилувањето мошне дискутабилен правен институт што беше жестоко критикуван од страна на просветителите (посебно Cesare Beccaria) и укинат во францускиот револуционерен КЗ/1791. Укинувањето формално беше образложено со неговата несообразност со пачелото на поделба на власта: со него шефот на извршната власт интервенира во една судска работа. Сепак ниеден поредок не можеше на долга патека да се откаже од овие два института. Се разбира, и натаму остана потенцијалната можност за злоупотреба на овој институт која што може да биде мотивирана од повеќе причини: политички, лукративни, реваншистички итн.

Современа Македонија првиот Закон за помилување го донесе во 2003 година („Службен весник на Република Македонија“, бр.20 од 02.04.1993 г.). Корпусот на оваа легислатива е структуриран комплементарните: Закон за изменувања и дополнувања на Законот за помилување од 2009 година („Службен весник на Република Македонија“, бр.12 од 28.01.2009 година) како и со одлуката на Уставниот суд на РМ од 2016 година („Службен весник на Република Македонија“ бр. 70/1992). Во екстензивниот дискурс од актите што ја регламентираат оваа материја влегуваат уште, Уставот на РМ, Кривичниот законик и уште неколку подзаконски акти.

Лајт-мотивот за анализа на институтот помилување освен базичната и перманентна академска интригантност, се настаните поврзани со неодамнешното помилување на 56 лица од страна на Претседателот на РМ, г. Г. Иванов. Имено, не само стручната туку и пошироката јавност жестоко реагираше на оваа општа аболиција на лица кон што а priori беа споменувани како извршители на тешки казнени дела. Ке се обидеме да ги детектираме правните дефекти и импликации од апликацијата на овој институт! Голем дел од јуриспруденцијата (домашна и странска) овој потег го оцени како флагрантно непочитување на „духот на законот“, а некои видоа и многу елементи на законски битија од повеќе казнени дела. Научниот и стручниот пристап во третирањето на ова прашање, во апсолутна смисла на зборот, инсистира на апстрахирање од дневната политика и каква било политичката инфлуенција.

Клучни зборови: помилување, амнестија, правна сигурност.

Д-р Ана Павловска-Данева.

редовен професор на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје,
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, Република Македонија

Д-р Елена Давитковска.

Доцент на Економскиот институт во Скопје,

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, Република Македонија

УПРАВНО-СУДСКАТА ЗАШТИТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ПОМЕЃУ ЕВРОПСКИТЕ СТАНДАРДИ И РЕАЛНОСТА

Апстракт: Предмет на анализа во овој труд се прашањата кои се однесуваат на развојот на управното судство во Република Македонија, предметот на одлучување во управно-судската постапка, овластувањата на судот при одлучување во управните спорови и правните средства кои се употребуваат во управно-судската заштита. При тоа, основната цел на трудот е да прикажеме каква е состојбата во управното судство во Република Македонија *de lege lata* и *de lege ferenda*. Тргувајќи од фактот дека во Република Македонија веќе десет години постои посебно управно-судство ќе укажеме на основните придобивки, но и недоследностите со кои се соочува управно-судската постапка. Имено, консекветно на тоа дека Република Македонија е земја која претендира за влез во Европската унија, таа веќе со денечени е во спроведување на одредени нормативни и институционални реформи во согласност со основните европски вредности. Оттука, неминовно е и усогласувањето на управно-судската постапка со европските принципи и стандарди за управно-судската заштита. Следствено на ова, во овој труд ќе укажеме на некои од новините и препораки кои би требало да се преземат во управното судство, со цел од една страна, да добиеме реална, ефикасната, ефективна и независна управно-судска контрола над органите на јавна администрација кои имаат јавни овластувања да одлучуваат во конкретни управни работи, а од друга страна управното судство да претставува вистинска гаранција на остварување на принципот на законитост и заштита на правата и интересите на физичките и правните лица од актите на управата.

Клучни зборови: управно судство, Управен суд, Виш управен суд, конечен управен акт, управно-судска постапка.

Ana Pavlovska-Daneva, PhD

Full professor, Faculty of Law "Justinianus Primus" Skopje,

University "Ss.Cyril and Methodius" Skopje, Republic of Macedonia

Elena Davitkovska, PhD

Assistant professor, Economic Institute, University "Ss.Cyril and Methodius" Skopje,

Republic of Macedonia

ADMINISTRATIVE-JUDICIAL PROTECTION IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA BETWEEN EUROPIAN STANDARDS AND REALITY

Abstract: The subject of analysis of this paper are the issues concerning the development of the administrative judiciary in the Republic of Macedonia, the subject of decisions in administrative proceedings, the powers of the court in deciding administrative disputes and the remedies used for administrative judicial protection. Bearing that in mind, the main goal of the paper is to present the situation in the administrative judiciary in the Republic of Macedonia *de lege lata* and *de lege ferenda*. Based on the fact that in the Republic of Macedonia there is a separate administrative judiciary for ten years already we will point out the basic benefits, but also and inconsistencies that have been faced in the administrative judicial proceedings. The Republic of Macedonia, due to its aspirations to join the European Union, is in the process of implementation of certain legislative and institutional reforms for decades so far. These reforms are in line with the fundamental European values. Because of this, it is necessary to harmonize the administrative judicial procedure with the European standards on the same matter. Consequently, in this paper we will present some of the novelties and recommendations that should be taken into account in order to, on one hand get a real, efficient, effective and independent administrative judicial control over the public authorities which decide on specific administrative matters, and make the administrative judiciary a real guarantee for achieving the principle of legality and protection of the rights and interests of natural and legal persons from the acts of the administration, on the other.

Key words: administrative judiciary, Administrative Court, Higher Administrative Court, the final administrative act, administrative judicial procedure.

Д-р Дејан Мицковиќ,
Редовен професор, Правен факултет „Јустинијан Први“,
Универзитет „Св.Кирил и Методиј“ Скопје, Република Македонија

Статусот на ембрионот во современите законодавства

Анстракт: Правниот статус на ембрионите, кои се резултат на фертилизацијата *in vitro* предизвикува сериозни расправи во научната јавност и во современите законодавства, поради тоа што е поврзан со комплексни морални, етички и правни дилеми. Во овој труд, авторот укажува дека при регулирањето на правниот статус на ембрионите, законодавците се соочуваат со две основни прашања. Првото е поврзано со дилемата дали да се дозволи експериментирањето со човековите ембриони, и под кои услови, а второто е поврзано со дилемата кој има право да решава за судбината на замрзнатите ембриони. Во трудот авторот ги анализира сложените правни и етички проблеми со кои се соочуваат законодавците при регулирањето на правниот статус на ембрионите. Освен тоа, авторот дава преглед на најзначајните судски одлуки на судовите во Европа и во САД кои се однесуваат на статусот на ембрионот, анализа на позначајните етички дилеми поврзани со третманот на ембрионот, како и преглед на ставовите на поголем број етички комитети во однос на статусот на ембрионот. Покрај ова, авторот дава приказ и на уредувањето на статусот на ембрионот во поголем број современи законодавства, како и преглед на најзначајните меѓународни документи кои се однесуваат на уредувањето на статусот на ембрионот. На крајот, во трудот се дава анализа на решенијата за правниот статус на ембрионот предвидени во македонскиот закон за биомедицински потпомогнато оплодување и се даваат предлози за измени и дополнувања на македонското законодавство со што треба да се надминат одредени слабости на постојните законски решенија.

Клучни зборови: биомедицински потпомогнато оплодување, правниот статус на ембрионот, *in vitro* фертилизација.

Dejan Mickovik PhD,
Full professor, Faculty of Law "Iustinianus Primus" Skopje
Universty "Ss Cyril and Methodius", Skopje, Republic of Macedonia

The status of the embryo in modern legislations

Abstract: The legal status of embryos resulting from in vitro fertilization causes serious debate in the scientific community and in modern legislation, because it is associated with a complex moral, ethical and legal dilemmas. In the paper, the author points out that the regulation of the legal status of embryos confronts the legislators with two major issues. The first is related to the dilemma of whether to allow experimentation on human embryos and under what conditions, and the second is related to the dilemma about the persons who may decide the fate of frozen embryos. In this paper the author analyzes the complex legal and ethical issues facing lawmakers in regulating the legal status of embryos. Furthermore, the author provides an overview of the most important judicial decisions of the courts in Europe and the United States concerning the status of the embryo. In the article the author provides an analysis of significant ethical dilemmas associated with the treatment of the embryo, and an overview of the views of many ethical committees on the status of the embryo. In addition, the author outlines the regulation of the status of the embryo in most modern legislation, and a summary of the most important international documents concerning the regulation of the status of the embryo. The paper provides an analysis of the status of the embryo in Macedonian law on biomedical assisted fertilization and makes proposals for amendments of the Macedonian legislation in order to overcome certain weaknesses of the existing legislation.

Key words: biomedical assisted reproduction, legal status of embryo, in vitro fertilization.

Д-р Тони Дескоски, Редовен професор, Правен факултет "Јустинијан Први" во Скопје,
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Република Македонија

Д-р Вангел Доковски, Соработник, Правен факултет "Јустинијан Први" во Скопје,
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Република Македонија

ПРАВНАТА СИГУРНОСТ НАСПРОТИ ФЛЕКСИБИЛНОСТА ВО МЕЃУНАРОДНОТО СЕМЕЈНО ПРАВО

Апстракт: Во сите општества, правото е формулирано, интерпретирано и спроведено: постојат закони и судови кои се грижат за тоа. Кај семејните односи кај кои се појавил странски елемент (како на пример: склучување на брак во странство, склучување на брак помеѓу државјани на различни држави, развод на брак во странство, развод на брак склучен помеѓу државјани на различни држави), пред мериторно да се одлучи за правата и обврските кои постојат помеѓу субјектите на семејно-правниот однос, потребно е да се определи меродавното право според кое ќе се ценат сите прашања кои се поставуваат.

Се поставува прашањето, како да се реши веќе настанатиот судир на законите? Можноста за избегнување на настанување на судир на законите е невозможно да биде постигната. За да се случи тоа, потребно е да се оневозможи склучување на бракови во странство, забрана за склучување на брак помеѓу државјани на различни држави, односно да се отстрани секоја можност за појава на странски елемент во еден приватно правен, а со тоа и семејно правен однос, со оправдување за постоење на силен јавен интерес. Денес, значајна карактеристика на современата анализа на правата е насочена токму кон критики на настојувањето за заштита на јавниот интерес во оправдувањата на законските решенија.

На тој начин настанува потребата за решавање на разните специфични видови на судир на законите. Ние, нашето внимание во овој труд ќе го посветиме на решавањето на судирот на законите кај некои видови на семејноправни односи (склучувањето на бракот и разводот на бракот), преку анализа на двата концепта врз кои почива меѓународното приватно право, а со тоа и меѓународното семејно право – правната сигурност и флексибилноста.

Клучни зборови: правна сигурност, флексибилност, меѓународно приватно право, меѓународно семејно право, судир на законите.

Dr. sc. Marko Bevanda, izvanredni profesor
Pravni fakultet Sveučilišta u Mostaru, Bosna i Hercegovina

Građanskopravna odgovornost za povredu prava na zaštitu osobnih zdravstvenih podataka

Apstrakt: Pravo na zaštitu osobnih zdravstvenih podataka sadržano je u nizu međunarodnih i nacionalnih pravnih dokumenata. Neopravdano, protupravno objavljivanje osobnih zdravstvenih podataka može prouzročiti povredu imovinskih i osobnih neimovinskih dobara osobe čiji su zdravstveni podaci objavljeni, te dovesti do nastanka odnosa odgovornosti za štetu.

Rad analizira pravnu osnovu, pretpostavke i opseg odgovornosti za štetu prouzročenu objavljivanjem osobnih zdravstvenih podataka. Prikazani su i najznačajniji pravni izvori iz područja zaštite osobnih zdravstvenih podataka u pravu Europske unije i nekim nacionalnim pravima i relevantna sudska praksa u usporednom pravu, uključivo praksu Suda Europske unije i Europskog suda za ljudska prava.

Ključne riječi: osobni zdravstveni podaci, odgovornost za štetu, prava pacijenta, zaštita osobnih zdravstvenih podataka.

Marko Bevanda, PhD, associate professor
Faculty of Law, University of Mostar, Bosnia and Herzegovina

Civil Liability for Violation of the Right to Personal Health Data Protection

Abstract: The right to the protection of personal health data is a right enshrined in numerous international and national legal documents. Unjustified, unlawful disclosure of personal health data may result in the violation of material and personal non-material goods of the individual whose health data disclosed, and lead to the development of legal relationship of liability for damages.

The article contains an analysis of legal basis, conditions for and limits of liability for damage arisen from the violation of the right to personal health data protection. This paper provides an overview of the most important legal sources in the protection of the personal health data in the European Union law and some national laws and relevant comparative case law and case law of the Court of the European Union and the European Court of Human Rights.

Key words: personal health data, liability for damage, patient rights, personal health data protection

Проф. д-р Александра Деаноска - Трендафилова
Правен факултет „Јустинијан Први“ – Скопје
Универзитет „Св.Кирил и Методиј“ Република Македонија

УЛОГАТА НА СОВЕТОТ НА ЕВРОПА ВО БОРБАТА ПРОТИВ ТРГОВИЈАТА СО ЧОВЕЧКИ ОРГАНИ

Апстракт: Трговијата со човечки органи и ткива претставува сериозен криминален феномен, кој често се појавува во облик на транснационален организиран криминал. Неговата појава се интензивира со развојот на трансплантационата наука, особено со појавата на имunosупресантот циклоспорин кој трансплантацијата на органи ја претворил во широко применувана и успешна терапевтска метода.

Криминалот на трговија со органи е широко поврзан и со дефицитот на органи за трансплантацијата наспроти долгите листи на чекање и уште подолгото време на чекање.

Имајќи го предвид наведеното, државите ширум светот презедоа значајни законодавни активности на форсирање на кадаверичната трансплантација (трансплантација од починати лица), како и на меѓународната институционална соработка во размена на расположливите органи за пресадување.

И покрај тоа трговијата со органи остана да биде сериозен предизвик, било како цел од трговијата со луѓе генерално, киднапирањето деца или како самостоен облик на криминал. Но, чести се случаите кога луѓето најчесто од егзистенцијални причини сами ги продаваат своите органи.

Советот на Европа десетини наназад успешно ги детектира случаите на трговија со органи и покрај низата дискусии, студии, препораки, мислења и слично, на овој проблем мунуциозно се осврна најпрвин во Дополнителниот Проткол кон Конвенцијата за човекови права и биомедицината за трансплантација на органи, а во 2015 година во Сангџао де Компостела, ја донесе и Конвенцијата против трговијата со органи.

Оваа Конвенција има за цел да ја криминализира трговијата со органи која не е дел од трговијата со луѓе (бидејќи таквиот облик веќе е казнив), да ги инкриминира дејствијата на посредување во продавањето и купувањето на органи за финансиски цели, како и изведувањето на медицинските интервенции во ваков противправен облик на трансплантација и да се фокусира од поинаков агол врз прашањето на заштитата на жртвите.

Aleksandra Deanoska - -Trendafilova, PhD
Associate professor, Faculty of Law „Justinianus Primus“ - Skopje
University „Ss. Cyril and Methodius“ Republic of Macedonia

THE ROLE OF THE COUNCIL OF EUROPE IN THE FIGHT AGAINST THE TRAFFICKING IN HUMAN ORGANS

Abstract: Trafficking in human organs and tissues is a serious criminal phenomenon, which often appears in the form of transnational organized crime. Its appearance has been intensified by the development of the transplantation science, especially with the discovery of the immunosuppressant cyclosporine which turned the organ transplantation into widely used and successful therapeutic method.

The crime of organ trafficking is widely connected to the deficit of organs for transplantation versus the long waiting lists and even longer waiting time.

Given the above, countries worldwide have taken significant legislative activities of forcing the cadaveric transplantation (transplantation from deceased persons), as well as international institutional cooperation in the exchange of available organs for transplantation.

Nevertheless, the human organs trafficking remained to be serious challenge either as part of human trafficking generally, kidnapping children or as an independent form of crime. But frequent are also the cases when people mostly from existential reasons sell their organs.

Council of Europe for decades successfully detected cases of organ trafficking and despite a series of discussions, studies, recommendations, opinions, etc., this problem was referred in details firstly in the Additional Protocol to the Convention Human Rights and Biomedicine for organ transplantation, and in 2015 in Santiago de Compostela, the Convention against organ trafficking has been adopted.

This Convention aims to criminalize organ trafficking which is not part of human trafficking (because this form is already punishable), then to criminalize acts of mediation in the sale and purchase of organs for financial goals as well as performance of medical interventions in such an unlawful form of transplantation and focus from a different angle on the issue of protection of victims.

Д-р Мелина Гризо,
Вонреден професор, Правен факултет “Јустинијан Први”,
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје, Република Македонија

Новиот пристап кон принципот на владеење на правото во рамките на политиката на условеност на Европската Унија кон земјите од Западниот Балкан

Анстракт: Авторот го анализира принципот на владеење на правото во рамките на современата политика на условеност на ЕУ кон земјите од Западниот Балкан. За таа цел, направена е споредба со два примери од скорешната историја;современиот пристап, од една страна,спореден со политиката на условеност која е применета во случајот на источното проширување на ЕУ (1993-2004), а од друга страна, со политиката на условеност примената во контекстот на “Регионалниот пристап”на ЕУ кон Западниот Балкан (1996-1999). Анализатаго овозможува идентификувањето на елементите на примената на принципот на владеење на правото кон гарантираат повисок степен на исполнување на овој услов од страна на земјите на кои се однесува. Истражувањето се надоврзува на постоечката литература за примената на принципот на владеењето на правото во рамките на политиката на условеност на ЕУ при источното проширување, врз анализа на документите издадени од страна на институциите на ЕУ, како и на документите издадени од страна на релевантните институции во земјите од Западниот Балкан.

Клучни зборови: условеност на ЕУ; проширување на ЕУ; Западен Балкан; владеење на правото; Македонија

Melina Grizo, PhD,
Associate Professor, Faculty of Law 'Iustinianus Primus',
University Ss. Cyril and Methodius, Skopje, Republic of Macedonia

**The new approach toward the principle of rule of law in the framework of the
European Union conditionality toward the states from the Western Balkans**

Abstract: The paper is focused on the analysis of the principle of rule of law in the context of the contemporary EU conditionality policy toward the states of the Western Balkans. For that purpose, the author relies on comparisons with two cases drawn from the recent history; the contemporary approach is, on the one hand, compared to the conditionality applied in the case of the eastern enlargement (1993-2004) and, on the other hand, to the conditionality applied in the case of the policy of 'Regional Approach' toward the Western Balkans (1996-1999). The analysis permits the identification of the elements of the principle of rule of law which guarantee a higher degree of compliance by the concerned states. The research is based on the existing literature concerning the application of this principle in the framework of the eastern enlargement, as well as on the analysis of the documents issued by the EU institutions and the relevant institutions of the concerned states.

Keywords: EU conditionality-EU enlargement-Western Balkans-rule of law-Macedonia

Д-р Ивана Шумановска-Спасовска

Доцент на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје,
Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, Република Македонија
Дипл. правник Константин Битраков

Проектен асистент во Центарот за Мрежата на правни факултети на Југоисточна
Европа (SEELS), студент на втор циклус студии на Правниот факултет „Јустинијан
Први“ во Скопје, Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, Република
Македонија

МЕРЕЊЕ НА ПЕРФОРМАНСИТЕ НА УПРАВНОТО СУДСТВО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Апстракт: Имајќи предвид дека квалитетното управно судство непосредно влијае и се одразува и на квалитетот на работењето на органите на управата, конкретно обезбедување на законитост во работењето и актите на органите на јавната управа, како и дека навремена и вистинска гаранција за заштита на човековите права и обврски е основната цел на управно-судската заштита, сметаме дека е неопходно во управното судство во Република Македонија да се преземат соодветни мерки за истото да се модифицира во согласност со европските принципи за управното судство, а секако и со европските стандарди во општата управната постапка, затоа што тие треба да се гледаат како една целина. Имено, за законито исполнување на своите права и обврски и заштита на правните интереси за странките е потребна и правична управна и правична управно судска постапка, која треба да биде вистински контролор над законитоста во управната постапка и гарант за почитување на принципот на правна држава и владеење на право во една држава. За значењето на управно-судската постапка говорат и бројни меѓународни документи и препораки со кои се уредуваат одредени институти на управно-судската постапка. Но, она што е наш потесен предмет на истражување во овој труд е анализа на исполнувањето на принципите на ефикасност, ефективност и независност на управното судство во Република Македонија низ призма на користење на одредени индикатори со кои се потврдува колку истите навистина се остваруваат и кои се клучните фактори кои влијаат на степенот на нивната доследна имплементација. Имено, овие принципи се наведени во ЕУ-ранг листата и според истите се цени развојот на правосудството во одреден правен систем на една држава. Па оттука и нивната примена ќе биде гарант за спроведување на ефикасна, квалитетна и независна управно судска контрола. Од спроведеното истражување ќе се дојде до одговор на бројни прашања кои се однесуваат на институтите на управно-судската постапка, а водено ќе се дадат и одредени препораки за надминување на одредени недоследности и услогласување со европските стандарди.

Клучни зборови: управен спор, независност, ефикасност, ефективност, Управен суд

Ivana Šumanovska Spasovska, Phd

Assistant professor, Faculty of Law „Iustinianus Primus“ Skopje
University „Ss. Cyril and Methodius“ Skopje Republic of Macedonia
Konstantin Bitrakov,

Project assistant, SEELS, postgraduate student Faculty of Law „Iustinianus Primus“ Skopje
University „Ss. Cyril and Methodius“ Skopje Republic of Macedonia

ADMINISTRATIVE JUDICIARY PERFORMANCE MEASURING IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

Abstract: The administrative judiciary and the quality of its work directly influence the quality of the work of the administrative organs/bodies. It, moreover, provides legality in the work and the acts of the bodies/organs of the public administration, and finally, brings about timely and real guarantee for the protection of human rights, which is the essential aim of the administrative judicial control as well. Therefore, we find that it is necessary to modify the administrative judiciary in the Republic of Macedonia and to set it in line with the European principles for administrative judicial control and general administrative procedure's standards as well, since they ought to be perceived as a whole. Namely, a just administrative and administrative judicial procedure is the key prerequisite to fulfill the parties' rights and obligations, and to protect their legal interests. It should provide for supervision over the legality in the administrative procedure, and should be a guarantee for the principle of legal state (*Rechtsstaat*) and the rule of law. Numerous international documents and recommendations are also referring to certain institutes within the administrative judicial procedure which is yet another confirmation of its importance. However, in this paper we have narrowed the subject of analysis to the principles of efficiency, effectiveness and independence and their implementation in the administrative judiciary in the Republic of Macedonia. By using certain indicators, which are deemed as essential for that purpose, we are going to illuminate whether these principles are implemented and on which extend. The respective principles and indicators are used for the purpose of the EU Justice Scoreboard, as to evaluate the level of development of the justice system within the separate states. Thereby, their application in the Republic of Macedonia is going to bring about the effectiveness, efficiency, quality and independence of the administrative judicial control.

The research is going to resolve many dilemmas in relation to the administrative judicial procedure. Moreover, we are going to provide recommendations as to overcome some inconsistencies and to comply with the European standards

Key words: administrative dispute, independence, efficiency, effectiveness, Administrative Court

Д-р Михаил Малчев

Юридически факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“. София,
Република България, д-р и хоноруван асистент, съдия
Районен съд – Дупница. Република България

Проблеми на относителното и рефлексното действие на договора за строителство съгласно българското право

Абстракт: Статията е посветена на практическите проблеми в България при правоприлагането по дела, свързани с неизпълнение на поети задължения по договори за строителство. Последователно е разгледана същността и правна уредба на договора за строителство. Посочени са изключенията от принципа за относителното действие, които се наблюдават при договора за строителство. Детайлно са обсъдени причините за рефлексното действие на договора за строителство, установени в разпоредби от Закона за устройство на територията. Внимание е отделено и на относителното действие на договора, когато са налице вредите от некачествено строителство. В края е направено предложение за усъвършенстване на действащото законодателството.

Ключови думи: договор за строителство, относително действие, рефлексно действие, неизпълнение, вред, отговорност.

Mihail Malchev, PhD

Faculty of Law, University “St. Kliment Ohridski” Sofia, Republic of Bulgaria, PhD and Assistant Professor of Law, Regional Court – Dupnitsa. Republic of Bulgaria, Judge

Problems of the relative and reflex action of the construction contract under Bulgarian law

Abstract: The article refers to the practical problems of the Bulgarian courts in civil cases, related to default on legal obligations in construction contracts. Consistently are considered the nature and rules of contract construction. Referred are exceptions to the principle of relative effect that are observed in the construction contract. Detailed are discussed the reasons for the reflex action of the construction contract, set out in the provisions of the Law on Spatial Planning. Attention is paid to of the relative effect of the contract, when there are damages of poor quality construction. In the end it is proposed to improvement of current legislation.

Key words: construction contract, relative effect, reflex action, default, damages, responsibility.

D-r Ilija Vukčević,
Docent, Pravni fakultet Donja Gorica,
direktor Uprave za igre na sreću, Ministarstva finansija Crne Gore, Republika Crna Gora

NORME O TRANSFERNIM CIJENAMA PORESKOG SISTEMA CRNE GORE I PRINCIP PRAVNE SIGURNOSTI U KONTEKSTU PRAKSE SUDA PRAVDE EVROPSKE UNIJE

Apstrakt: Na osnovu prakse Ustavnog suda Crne Gore garancija pravne sigurnosti predstavlja posebnu dimenziju šireg ustavnog načela vladavine prava. Ova garancija pretpostavlja da pravna norma mora biti dostupna i predvidljiva za njene adresate, tj. dovoljno određena i precizna, te da oni mogu stvarno i konkretno znati svoja prava i obaveze, odnosno predvidjeti posljedice svog ponašanja. Norme o transfernim cijenama čine jedan od osnovnih antievazinih mahanizama, čiji je cilj zaštita nacionalne poreske osnovice od zloupotreba u pogledu vještačkog transfera profita između povezanih lica. Ovaj rad predstavlja analizu usklađenosti normi o transfernim cijenama iz poreskog sistema Crne Gore sa praksom Suda pravde Evropske unije u vezi sa principom pravne sigurnosti. Naime, ova nadnacionalna sudska instanca je u svojoj praksi razvila posebne uslove koje nacionalne antievazione norme moraju da ispunjavaju u kontekstu principa pravne sigurnosti kako bi bile u skladu sa pravom Evropske unije. U tom pogledu, rad će pokazati da norme o transfernim cijenama iz poreskog sistema Crne Gore ne ispunjavaju kriterijum pravne sigurnosti iz prakse Suda pravde Evropske unije.

Ključne reči: vladavina prava, transferne cene, poreski sistem.

Ilija Vukčević, PhD

Assistant professor. Faculty of Law Donja Gorica,

Director. Administration for games of chance, Uprave za igre na sreću, Ministry of finance
Monte Negro, Republic of Monte Negro

TRANSFER PRICES RULES FROM THE MONTENEGRIN TAX SYSTEM AND THE PRINCIPLE OF LEGAL CERTAINTY IN THE CONTEXT OF CASE PRACTICE OF THE COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION

Abstract: According the case practice of the Montenegrin Constitutional Court the guarantee of legal certainty represents a special dimension of a broader constitutional principle of the rule of law. The subject guarantee presume that a certain legal provision must be available and foreseeable to its addressees, namely, it must be sufficiently certain and precise, and that they can be really aware of their rights and obligations and can foresee the consequences of their behaviour. Transfer prices provisions represent one of the basic anti-evasion mechanisms which goal is to protect the national tax base from abuses related to artificial shifting of income between related persons. This article represents an analysis of compatibility of transfer prices provisions from the Montenegrin tax system with the case practice of the Court of Justice of the European Union related to the principle of legal certainty. Namely, this supranational judicial instance in its case practice has developed special requirements that national anti-evasion provisions must fulfil to be in line with EU law, in the context of the principle of legal certainty. In that view, the article will show that the Montenegrin transfer prices provision don't fulfil the criterion of legal certainty from the case practice of the Court of Justice of the European Union.

Key words: rule of law, transfer prices, taxes system.

Д-р Тони Ѓоргиев,
доцент на Воена академија „Генерал Михаило Апостолски“ Скопје, Република
Македонија
М-р Гоце Стоиловски,
Соработник на Воена академија „Генерал Михаило Апостолски“ Скопје, Република
Македонија

Човековите права низ призмата на полициско работење

Апстракт: Почитувањето на човековите слободи и права, кои се содржани во базичните меѓународни правни акти, претставува најсуштествениот основен критериум врз кој се заснова постоењето на денешната современа држава и владеењето на правото во неа.

Човековите слободи и права како стандарди мора да се почитуваат и да се содржани во сите сфери на секојдневното човеково живеење во државата и таа треба да ги промовира и гарантира како нејзина основна обврска спрема граѓанинот. Треба да обезбедат инструментни и механизми за нивна заштита, особено таму каде што се најосетливи и најподложни на повреди, а тоа е во полициската постапка.

Полициските органи во својата работа се единствени државни органи кои имаат законски овластувања да постапуваат, да ги ограничуваат и да им ги одземаат основните човекови права и слободи на граѓаните, а во рамките на постапувањето и остварувањето на своите работни задачи и обврски и во согласност со Уставот и законите.

Овој труд ќе овозможи подобро запознавање на феноменот на значењето и важноста од почитувањето на човековите права и слободи во полициската постапка и ќе помогне за согледување на основните проблеми и изнаоѓање адекватни решенија во формирањето на евентуални идни активности од оваа област.

Клучни зборови: човекови права, полициски овластувања, полициско работење, право, закон, кодекс.

Toni Gjorgiev, Phd
Assistant professor, Military Academy „Genaral Mihailo Apostolski“ Skopje, Republic of
Macedonija
Goce Stoilovski. LLM
Assistant, Military Academy „Genaral Mihailo Apostolski“ Skopje, Republic of Macedonia

The Human Rights in the Light of the Police Work

Abstract: Respect for human rights and freedoms contained in the basic international legal acts, is the most essential basic criterion upon which is based the existence of today's modern state and the rule of law in it.

Human rights and freedoms as standards must be respected and included in all aspects of everyday human life in the country and it should promote and ensure as its primary obligation to the citizen. Should provide tools and mechanisms for their protection, especially where they are more sensitive and susceptible to damage, and it is in police procedure.

Law enforcement authorities in their work are the only public bodies which have legal power to act to limit and to take away basic human rights and freedoms, within the treatment and exercise their duties and responsibilities in accordance with the Constitution and laws.

This work will enable better understanding of the phenomenon of the meaning and importance of human rights and freedoms in police procedure and will help understanding of the underlying problems and finding adequate solutions to the formation of any future activities in this area.

Keywords: human rights, police powers, policing, law, statute, code.

Д-р Новак Крстић,
Асистент, Правни факултет, Универзитета у Нишу, Република Србија

У КОЈОЈ МЕРИ ПРОПИСИ О НУЖНОМ НАСЛЕЂИВАЊУ УГРОЖАВАЈУ ПРАВНУ СИГУРНОСТ ОСТАВИОЧЕВИХ ПОКЛОНОПРИМАЦА?

Апстракт: Наследноправне регуле које уређују нужно наслеђивање конструисане су тако да превасходно штите интересе нужних наследника. Када је нужни део повређен поклонима, прописан је круг поклона из којих се нужни део намирује, и начин његовог намирења. У раду аутор, кроз упоредноправну анализу законских решења која регулишу одговорност поклонопримаца за измирење нужног дела, настоји да сагледа да ли се и у којој мери постојећим решењима угрожава правна сигурност поклонопримаца, будући да они, у циљу намирења нужног дела, могу остати без вредности онога што су бестеретно стекли годинама након што су примили поклон. Свакако, читав проблем аутор посматра и кроз призму заштите интереса нужних наследника, као примарног принципа, те се у раду износи идеје о томе које би решење било најцелесходније да се оствари баланс између заштите интереса нужних наследника с једне стране, и поклонопримаца, с друге стране, и тиме обезбеди виши степен правне сигурности за поклонопримце.

Кључне речи: нужни део, нужни наследници, поклони, поклонопримци, правна сигурност.

Novak Krstić, LL.D.
Assistant, Faculty of Law, University of Niš
Republic of Serbia

TO WHAT EXTENT THE COMPULSORY SUCCESSION PROVISIONS THREATEN LEGAL CERTAINTY OF DECEDENT'S DONEES?

Abstract: Succession provisions that regulate compulsory succession are constructed primarily to protect the interests of compulsory heirs. When compulsory portion is violated by the gifts, the law prescribes from which gifts, and from which order among them, it should be settled. In this paper, through comparative analysis of legal solutions that regulate donees' liability for the compulsory portion settlement, the author tries to observe whether existing regulation jeopardize legal certainty of the donees and in what extent. That's because if donees should pay the compulsory portion or return the gifts, they could loose all the value of what they gratuitously received, years after they received gifts. Certainly, the whole problem author considers through protection of compulsory heirs, as main principle. Therefore, author expresses ideas about the solutions that could most appropriately establish the balance between protection of the compulsory heirs' interests, from one side, and donees' interests, from the other, and provide higher degree of donees' legal certainty.

Key words: compulsory portion, compulsory heirs, gifts, donees, legal certainty.

Д-р Елена Нешовска Косева
Соработник на Правниот факултет „Јустинијан Први“ Скопје
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје, Република Македонија

ЕКОНОМСКА ЕФИКАСНОСТ НА БИЛАТЕРАЛНИТЕ ДОГОВОРИ ЗА ИЗБЕГНУВАЊЕ НА ДВОЈНО ОДАНОЧУВАЊЕ НА ДОХОДОТ И КАПИТАЛОТ И СПРЕЧУВАЊЕ НА ФИСКАЛНА ЕВАЗИЈА

Апстракт: Билатералните договори за избегнување на меѓународно двојно оданочување и спречување на фискална евазија, играат клучна улога во контекст на меѓународна соработка по однос на даноците и оданочувањето. Овие договори, преку елиминирање или намалување на негативните ефекти од меѓународното двојно оданочување на доходот и/или капиталот, ги поттикнуваат меѓународните инвестиции и глобалниот економски раст и истите се насочени кон олеснување и поттикнување на прекуграничната трговска размена и меѓународното инвестирање.

Последните емпириски истражувања се обидуваат да го проценат влијанието на билатералните договори врз странските директни инвестиции кои се движат од позитивно, преку нулта, до негативно влијание. По анализа на низа детерминанти, повеќето резултати покажуваат дека билатералните договори за избегнување на двојно оданочување се навистина позитивно поврзани со привлекувањето на странски директни инвестиции.

Во однос на идни истражувања по однос на овој причинско-последичен однос помеѓу билатералните договори за избегнување на двојно оданочување и странските директни инвестиции, ќе биде особено корисно да се проценат придобивките и трошоците од склучените билатерални договори.

Клучни зборови: двојно оданочување, билатерални договори за избегнување на двојно оданочување, странски директни инвестиции.

Elena Neshovska Kjoseva, PhD

Teaching and research assistant at the Department of Financial Law at the Faculty of law „Justinianus Primus“ Skopje, University „Sc. Cyril and Methodius“ Republic of Macedonia.

Economic Efficiency of Bilateral Treaties on Elimination of Double Taxation on Income and Capital and Prevention of Fiscal Evasion

Abstract: Bilateral treaties on elimination of double taxation on income and capital and prevention of fiscal evasion play a key role in the context of international tax cooperation. By eliminating or reducing the negative effects of double taxation on income and/or capital these treaties encourage cross-border trade, international investment and global economic growth.

Recent empirical studies have strived to evaluate the effect of double tax treaties on foreign direct investments that ranges from positive through zero, to negative effect. After estimating some relevant determinants, most of the results have shown that double tax treaties are positively correlated to attracting foreign direct investment.

However, it will be very useful for the next studies, regarding the casual relationship between double tax treaties and foreign direct investments, to estimate the benefits and costs of signed bilateral treaties on elimination of double taxation on income and capital.

Key words: double taxation; bilateral treaties on elimination of double taxation, foreign direct investments.

Д-р Валентина Ангелкоска,
Директор, Стопаска банка АД Скопје

**Предностите и слабостите на важечкиот и новодонесениот Закон за извршување,
со посебен осврт на извршувањето врз недвижностите**

Апстракт: Трудот ќе ја опфати проблематиката на постапката за извршување врз недвижности впишани во имотен лист во катастарот на недвижностите, како и постапката за извршување врз објекти во градба предбележани во лист за предбележување во катастарот на недвижности. Ќе биде направена компарација на постапката врз основа на важечкиот закон за извршување компаративно со новодонесениот закон за извршување, кој ќе се применува од август 2016 година. Во трудот исто така ќе бидат опфатени предностите и слабостите на двата закони, како во поглед на постапката, така и со посебен осврт на проблематизирањето на основните правни институти со акцент на интересот на доверителите, поточно на банките во РМ, како најголеми доверители и клучни поддржувачи на економијата. Заклучоците на трудот ќе укажат на тоа во која насока треба да се движи законодавецот во смисла на подобрување на наплатата на побарувањата на доверителите.

Клучни зборови: извршување врз недвижности, наплата на побарувања, банки, доверители.

Valentina Angelska, PhD
Director, Stopanska Banka Skopje

**The strengths and weaknesses of the currently inforce and new Law on enforcement,
with special review of enforcement over real estate**

Abstract: This paper will treat the area of enforcement proceeding over real estate recorded in property list in the cadaster, as well as the enforcement proceeding over real estate – in construction, recorded in the pre-issue list in the cadaster. The paper will also include comparison of both laws of enforcement, the one currently in force and the new one, which will be implemented from August 2016. Strengths and weaknesses of both laws in respect of the proceeding and also in respect of the problematizing the key legal institutes will be especially considered, all that from creditors point of view i.e. banks as the biggest creditors and main economy support in the country. The conclusions of this paper will show the future direction of the legislative body for improvement of the collection of claims of the creditors.

Key words: bailiffs fulfillment on real estate, foreclosure, banks, creditors.

MJERE TAJNOG NADZORA – ODRAZ NORMI U SUDSKOJ PRAKSI

Apstrakt: Zakonikom o krivičnom postupku propisuje se mogućnost pribavljanja dokaza putem mjera tajnog nadzora. Međutim, zakonodavac je u skladu sa međunarodnim standardima u oblasti ljudskih prava i praksom Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, a pri tome imajući u vidu stepen proporcionalnosti ograničenja pojedinih prava i sloboda zagantovanih Ustavom i međunarodnim dokumentima, propisao precizna i striktna pravila za određivanje mjera tajnog nadzora. Ovako precizne odredbe propisane su sa razloga ograničenja arbitrnosti i nekonzistentnosti sa načelom zakonitosti prilikom određivanja mjera tajnog nadzora. U ovom radu autor se upravo bavi sudkom praksom kod određivanja mjera tajnog nadzora, određenosti pravne norme i posledicama po pravnu sigurnost učesnika krivičnog postupka ali i trećih lica imajući u vidu delikatnost prava na privatnost i prava na fer i pravično sudjenje. Uvijek kada se tumači određena odredba čija je svrha primjena MTN-a neophodno je predhodno poći od svrhe MTN-a koju je propisao zakonodavac a zatim istu primijeniti u skladu sa principima ustanovljenim od strane ESLJP, tj. legitimnog cilja i srazmjernosti u primjeni. Posebna zastupljenost ovih principa se javlja kod onih odredbi koje sadrže određeni stepen odstupanja od osnovne odredbe. Autor će pokušati da problematizuje primjenu mjera tajnog nadzora kao relativno novog instituta crnogorskog procesnog zakonodavstva, a svakako novog u praksi crnogorskih sudova.

Ključne riječi: Mjere tajnog nadzora, pravo na privatnost, pravo pravično sudjenje, legitiman cilj, srazmjernost.

SECRET SURVEILLANCE MEASURES - REFLECTION OF PROVISIONS IN COURT PRACTICE

Abstract: The Criminal Procedure Code stipulates the possibility of obtaining evidence through secret surveillance measures. However, the legislator is in line with international standards in the field of Human Rights and the European Court of Human Rights in Strasbourg case law, while bearing in mind the degree of proportionality, limitations of individual rights and freedoms guaranteed by the Constitution and international documents, stipulate precise and strict rules for ordering measures SSM. Such precise provisions are given in order to limit arbitrariness and inconsistencies in regard to the principle of legality in ordering the SSM. In this article, the author deals with the case law of the imposition of secret surveillance measures, precision of legal norms and legal consequences for the security of participants of criminal proceedings but also third parties, bearing in mind the sensitivity of the right to privacy and the right to a fair and just trial. Always when it interprets a certain provision with purpose of application of SSM is necessary to start from the previously purposes/ratio legis of SSM regulated by the legislature and then the same apply in accordance with the principles established by the ECHR, i.e. legitimate purpose and proportionality in the application. Special implementation of these principles occurs in those provisions which contain a certain degree of exception from the basic provisions. The author will try to problematize the use of secret surveillance measures as a relatively new institute at procedural legislation of Montenegro and new course in the practice of Montenegrin courts.

Keywords: Secret surveillance measures, the right to privacy, the right to a fair trial, a legitimate purpose, proportionality.

Д-р Лазар Јовевски

Доцент на Правниот факултет „Јустинијан Први“

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, Република Македонија

Синдикализам и синдикален менаџмент

Апстракт: Трудот се задржува на прашањата на синдикално организирање и синдикално делување. Притоа се поставуваат основните принципи и етимологијата на синдикално движење изразено преку синдикализмот. Исто така авторот го опфаќа прашањето за синдикалниот менаџмент изразено преку принципите на раководење со синдикалните организации, кој допира до начините и системите за организирање и раководење со синдикалните центри. Трудот отвара голем број на прашања кои досега не биле предмет на анализа и разгледување од страна на научната и стручната јавност во Македонија, особено од аспект на синдикално управување, со што во тој дел прави пионерски чекори во актуелизирање и промовирање на ова прашање од трудово правен аспект.

Клучни зборови: синдикат, синдикализам, синдикален менаџмент.

Д-р Ангел Ристов

Доцент на Правниот факултет „Јустинијан Први“

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, Република Македонија

Правната не/сигурност во македонското семејно и наследно право

Апстракт: Принципот на правна сигурност претставува еден од најзначајните принципи за владеење на правото. Неговото непочитување и повредување преку честото менување на прописите, носењето на технички закони, нееднаквата примена на правните прописи и неуедначената судска пракса, придонесува за појавата на феноменот правна несигурност. Овој негативен феномен се повеќе станува застапен во правните односи и оди во прилог на субјектите кои свесно не ги почитуваат и прекршуваат правните прописи. За правната несигурност придонесуваат и бројните застарени решенија кои наместо да го олеснат правниот промет создаваат бројни непотребни парници со кои се отежнува исполнувањето на побарувањата и остварувањето на правата на граѓаните. Во трудот авторот освен за општото значење на принципот на правна сигурност во граѓанското право, посебно се задржува на правните правила од областа на семејното и наследното право. Во семејното право, според авторот тоа е правната празнина во уредувањето на имотните односи на брачните и вонбрачните партнери, подробно уредување на вонбрачната заедница, статусот на заедничка сопственост на брачните партнери, остварувањето на правото на издршка, како и правото на остварување на лични непосредни односи на детето со другиот родител и блиски роднини. Во наследното право тоа е недостигот на законски рок за отпочнување на оставинската постапка и рок за давање на наследничка изјава, поведување на оставинската постапка со предлог од лицата кои имаат правен интерес, потребата од повикување на доверителите на оставителот да ги пријават своите побарувања, предвидување на правото на законско наследување постхумно зачатото дете, потребата од воведување на семеен лист и др. Во трудот, авторот не само што ги лоцира правните решенија кои придонесуваат за правната не/сигурност, туку и врз основа на проблемите од практиката и решенијата од споредбеното право предлага решенија како истите да се надминат.

Клучни зборови: принцип на правна сигурност, владеење на правото, семејно право, наследно право.

Angel Ristov, PhD

Assistant professor, Faculty of Law "Iustinianus Primus"

University "St.Cyril and Methodius" – Skopje, Republic of Macedonia

The Legal Un/Certainty in the Macedonian Family Law and Succession Law

Abstract: The principle of legal certainty is one of the main principles for the rule of law. Very often this principle is violated by the frequent changing of the Laws, unequal use of the legal norms, contradictory and uneven judicial practice. These result with the appearance of the phenomenon legal uncertainty that is more and more present in the legal relations in favor of the subjects that do not respect and violate the laws. For the appearance of the legal uncertainty contributes the numerous outdated legal solutions which difficult the realization of the rights of the citizens and creditors and produce a lot of unuseful process. In the text the author, besides the explanation of the main meaning of the principle of legal certainty in the civil law, puts accent on the problematic legal norms in the area of family law and succession law. In the family law, according to the author the crucial issue is the legal gap in the regulation of the estate relations between the spouses and non marital partner, precise regulation of the non martial union, the status of common estate of the marital partners, the right of maintenance, as well as the right of the child to contact with the other parent and close relatives. In the inheritance law the main problem is absence of the legal term for the beginning of the inheritance process and legal term for giving the inheritance statement, predicting the right to begin the inheritance process to the persons who have legal interest, the need to be called the creditors of the principal, predicting the right of intestate succession for the posthumous child, predicting the family paper and etc. In the paper, the author is not just pointing the legal solutions that produce the legal un/certainty, but upon the problems in the practice and the solutions from the comparative law propose its own solution to solve the present problems.

Key words: principle of legal certainty, rule of law, family law, succession law.

М-р Илија Манасиев,
Асистент, Правен факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје, Република Македонија

Теоретско - правни аспекти на правната сигурност како правна вредност

Апстракт: Овој научен труд е посветен на теоретско - правните аспекти на правната сигурност. Цел на трудот е преку фокусот на истражувањето да ја дефинира и позиционира правната сигурност. Оттаму правната сигурност се јавува како централен проблем на правната теорија и на филозофијата на правото. Земајќи ја во предвид се она што се остварува преку правната сигурност, недвосмислено произлегува и нејзината важност во однос на остварување на правото воопшто.

Во првиот дел од овој труд се дефинира правната сигурност од аспект на теоријата на правото. Правната сигурност е тесно поврзана со остварувањето на правото, субјектите на правото и правните односи. Во овој дел исто така се врши поврзување на правната сигурност со законитоста и извесноста на важењето на правните норми.

Вториот дел од овој научен труд е посветен на правната сигурност од аспект на правната филозофија. Правната сигурност од вредносен аспект се јавува како еден од централните поими на истражувањето на правната аксиологија. Овој научен труд ја доведува правната сигурност како вредност во корелација и со останатите правни вредности.

Заклучок на овој научен труд е дека остварувањето на правната сигурност е во интерес на правниот поредок, но нејзиното вистинско значење и функција доаѓа до израз единствено во корелација со останатите правни вредности. Дотолку повеќе остварувањето на правната сигурност е едно од применетите концепти кој што ги поврзува субјектите на правото и остварувањето на правниот поредок.

Клучни зборови: правна сигурност, правна вредност, аксиологија на право, правен поредок.

Ilija Manasiev, M.Sc.

Assistant, Faculty of Law "Iustinianus Primus"

University "Ss. Cyril and Methodius" Skopje, Republic of Macedonia

Theoretical - Legal Aspects of legal certainty as a legal value

Abstract: This paper is dedicated to the theoretical and legal issues of legal certainty. Aim of the paper is through the focus of research to define and position the legal certainty. There for legal certainty emerges as a central issue of legal theory and philosophy of law. Taking into account what is accomplished through legal certainty undoubtedly derives its importance to the realization of the Law in general.

The first part of this paper defines legal certainty in terms of the theory of law. Legal certainty is closely related to the exercise of the right of the legal subjects and legal relations. This section also makes the connecting of legal certainty with legality and certainty of the validity of legal norms.

The second part of this scientific work is devoted to the legal certainty from the aspect of legal philosophy. Legal certainty from the stand point as a value emerges as one of the central concepts of the study of legal axiology. This paper brings the legal certainty as a value in correlation with the other legal values.

The conclusion of this scientific paper is that by achieving legal certainty is in the interest of the legal order, but its real significance and function is expressed only in correlation with the other legal values. Further more, the exercise of legal certainty is one of the applied concepts that connects the subjects of law with the legal relations and the legal order in general.

Keywords: legal certainty, legal value, axiology of law, legal system,

М-р Душан Босиљанов,
Соработник на Правниот факултет „Јустинијан Први“,
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Република Македонија

Пазарно ориентиран социјални претпријатија кои ангажираат инвалидизирани лица: перспективи и предизвици

Апстракт: Во овој труд претставен е концептот на Социјалното претприемништво кој има широка општествена корисност која се согледува преку влијанието кое го има во поглед на нови вработувања, поттикнување кон социјални иновации, проактивност и мотивација кај луѓето за самостојно работење и самовработување.

Овој труд се фокусира на социјалните претпријатија кои претендираат да ангажираат лица со попреченост. Трудот утврдува дека претпријатијата кои ангажираат ваква популација овозможува интегрирање во општеството и дополнителни предности кои не се забележуваат преку непрофитните организации и јавни институции.

Се истакнува и пазарно ориентираната рамка на социјалните претпријатија која се прикажува како дизајн на концептот „заедничка вредност“ кој овозможува и обезбедува социјална добивка со дополнителна вредност.

Користејќи се во најголем дел со правниот метод, но и со историскиот, како и компаративниот, проширувајќи со одредени социолошки претпоставки и анализи, како и преку синтеза на статистички податоци се доаѓа до одредени заклучоци за суштината и значењето за ангажирање на инвалидизирани лица во рамките на социјалните претпријатија.

Клучни зборови: социјално претприемништво, социјални претпријатија, инвалидизирани лица.

Dušan Bosiljanov, LL.M
Assistant, Faculty of Law „Iustinus Primus“
University „Ss. Cyril and Methodius“, Republic of Macedonia

Abstract: This paper introduces the concept of social entrepreneurship that has broad social utility that can be realized through the impact for new jobs, encouragement of the social innovation, proactivity and motivation of people for independent work and self-employment.

This paper focuses on social enterprises tend to hire people with disabilities. The paper establishes that the companies that engage this population enables integration into society and additional advantages that are not executed by non-profit organizations and public institutions.

It highlights the market-oriented framework for social enterprises that appears as a designed concept of "shared value" which enables and provides social added value.

Using mostly the legal method, but also the historical and comparative extending certain social assumptions and analyzes, as well as an attempt throughout the synthesis of the statistical data set specific settings for the essence and importance of engagement the people with disabilities throughout social enterprises.

Key words: social entrepreneurship, social enterprise, people with disabilities.

М-р Марко Кртолица,
Соработник на Правниот факултет „Јустинијан Први“
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје, Република Македонија

ЛУСТРАЦИЈАТА КАКО МЕХАНИЗАМ НА ТРАНЗИЦИСКАТА ПРАВДА: ДИЛЕМИ И ПРЕДИЗВИЦИ

Анстракт: Падот на еден тоталитарен режим и создавањето на нов демократски систем меѓу другото го наметнува прашањето околу односот на новите власти кон проблематичното тоталитарно минато. Еден од најкористените механизми, а воедно и еден од најконтрадикторните, во процесот на соочување со проблематичното минато е механизмот на лустрација. Предмет на трудот ќе биде анализа на механизмот лустрација и влијанието на процесот на лустрација врз демократската консолидација. Во трудот се прави обид да се покаже дека лустрацијата е механизам кој доколку се спроведува според препораките на Советот на Европа придонесува кон демократската консолидација. Главни методи, кои се користат се методот на анализа, историскиот, нормативниот и политиколошкиот метод. Генералниот заклучок е дека иако процесот на лустрација остава голем простор за манипулација, добро имплементирана и регулирана лустрација која ги прати препораките на Советот на Европа има позитивно влијание врз процесот на демократска консолидација.

Клучни зборови: политика, политички систем, демократија, транзиција, лустрација.

Marko Krtolica, LL.M.
Faculty of Law "Justinianus Primus" University „Sc. Cyril and Methodius“ Skopje Republic
of Macedonia

LUSTRATION AS MECHANISM OF TRANSITIONAL JUSTICE: DILEMMAS AND CHALLENGES

Abstract: The fall of one totalitarian regime and the creation of new democratic system, among other things, impose the question regarding the relationship of the new authorities towards the problematic totalitarian past. One of the most used mechanisms, and at the same time, one of the most contradictory in the process of facing the problematic past is the mechanism of lustration. The subject of this paper will be an analysis of the mechanism of lustration and the impact the process of lustration had over democratic consolidation. The paper attempts to demonstrate that lustration is a mechanism which, if implemented according to the recommendations of the Council of Europe, contributes to democratic consolidation. The main methods that are being used are the method of analysis, historical, normative and political method. The overall conclusion is that although the process of lustration leaves plenty of space for manipulation, well implemented and well regulated lustration which follows the recommendations of the Council of Europe has positive impact on the lustration process of democratic consolidation.

Key words: politics, political system, democracy, transition, lustration.

O (NE) DOPUŠTENOSTI RESTRIKTIVNIH KLAUZULA U UGOVORU O LICENCI PATENTA

Apstrakt: Ugovor o licenci predstavlja pravni institut kojim se vrši konstitutivni promet prava industrijske svojine, odnosno instrument kojim se omogućava povezivanje subjekata koji stvaraju intelektualna dobra sa onima koji raspolažu tehničkim i ekonomskim sredstvima za njihovo iskorišćavanje. Licenciranje novih, zaštićenih pronalazaka i njihovo iskorišćavanje nesumljivo doprinosi opštem društvenom razvoju.

Pravo na patent garantuje svom titularu, za određeni vremenski period, monopolsko pravo njegovog iskorišćavanja, tako da titular svoje pravo može prenositi drugim licima pod znatno restriktivnijim uslovima nego što je to uobičajeno za prenos drugih prava. Superiorniji položaj davaoca licence omogućava mu da sticaoca licence stavi u što zavisniji položaj tako što se u predmetni ugovor o licenci unose različite restriktivne klauzule koje utiču na slobodu privredjivanja i konkurentnost na tržištu korisnika licence. Zbog narušavanja slobodne konkurencije na tržištu pojedine restriktivne klauzule u ugovorima o licenci patenta smatraju se nedopuštenim sa stanovišta prava konkurencije, te se zbog potrebe pravne sigurnosti, suzbijaju kako na nacionalnom, tako i na međunarodnom planu.

Ključne reči: ugovor o licenci, patent, pravo konkurencije, restriktivne klauzule, pravna sigurnost.

Aleksandra Vasić, LL.M.
Assistant Faculty of Law University in Nis

ON (UN) ENFORCEABILITY OF RESTRICTIVE CLAUSES IN PATENT LICENSE AGREEMENT

Abstract: License Agreement represents a legal institute which performs the constitutive transport of industrial property rights or an instrument that allows the connection of subjects that create intellectual resources with those that have technical and economic means for their exploitation. Licensing of new, protected inventions and their exploitation contribute undoubtedly to the overall social development.

The right to a patent guarantees its titular, for a certain period of time, the monopoly right to its exploitation, so that his titular right can be transferred to other persons under much more restrictive conditions than is usual for the transfer of other rights. A superior position of a licensor allows him to put the license acquirer in a more dependent position by entering different restrictive clauses that affect the freedom of economy and competitiveness at the licensee market into concerned License Agreement. Due to violation of free competition in the market certain restrictive clauses in Patent License Agreements are considered to be unenforceable from the standpoint of Competition law and, for the need of Legal certainty, they have to be suppressed at both national and international level.

Keywords: license agreement, patent, competition law, restrictive clauses, legal security.

Новини кои произлегуваат од новиот Закон за нотаријатот

Анстракт: На последната седница одржана на 5 април 2016 година, пред неговото распуштање, Собранието на Република Македонија донесе нов Закон за нотаријатот, објавен во Службен весник на Република Македонија бр. 72 од 12 април 2016 година, кој ќе започне да се применува четири месеци од денот на неговото влегување во сила.

Новиот Закон за нотаријатот е трет по ред од воведување на нотаријатот во Република Македонија во 1996 година, и со истиот се воведени одредени новини кои претставуваат суштинска промена во досегашниот концепт на функционирање и делокругот на работа на нотарската служба, која го има прифатено латинскиот тип на нотаријат.

Значајни новини, предвидени со новиот закон се законските решенија кои се однесуваат на:- воведување нотарска исправа составена во електронски облик, електронски нотарски деловни книги, - водење на Централна електронска нотарска архива од страна на Нотарската комора,

- задолжително составување на приватни исправи со вредност над 10000 евра од страна на адвокат;

- задолжително составување на договори и преддоговори за продажба со вредност над 10000 евра од страна на адвокат;

- задолжително застапување на наследниците во оставинската постапка од страна на адвокати,

- воведување на институт „нотарски платен налог“, односно се пропишува постапката која ја спроведува нотарот за издавање на решение за нотарски платен налог врз основа на веродостојни исправни сл.

- нов начин на доставата на нотарските писмена,

- водење на регистар на полномошна и тестаменти од страна на Нотарската комора,

- можност за основање на Нотарска академија во рамките на Нотарската комора,

- нов концепт за полагање на испит за заменик-нотар, помошник-нотар, нотарски стручен соработник

- нов концепт на проверка на знаењето на веќе именуваните нотари со полагање на стручен испит на секои 7 години,

- промена во водењето на дисциплинската постапка, зголемување на бројот на повреди и висината на парични казни изречени во дисциплинска постапка и сл.

Во трудот ќе бидат разработени наведените новини предвидени со новиот Закон за нотаријатот, со осврт на дилемите и спорните прашања кои произлегуваат од нормираноста на одредени одредби.

Novelties arising of the Law on Notary

Abstract: At the last session held on 5 April 2016, before its dissolution, the Assembly of the Republic of Macedonia adopted the new Law on Notary, published in the Official Gazette of Republic of Macedonia no.72 of 12 April 2016 and which becomes applicable after expiration of four months from the day it entered into force.

The new Law on Notary is third in a row since the establishment of Notary in Republic of Macedonia in 1996, and it introduces novelties which represent a substantial change in the existing concept of operation and scope of the notarial service, which is based on the Latin type of notary.

The most significant novelties, provided in the new Law on Notary are the issues relating to:

- introduction of notarial document made in electronic form, electronic notary business books, keeping a Central Electronic Notary Archive by the Chamber of Notaries
- compulsory drafting of private documents by a lawyer in legal work worth over 10000 EUR;

- compulsory drafting of contracts of sale and preliminary contracts of sale worth over 10000 EUR by a lawyer;

- compulsory representation of each of the successors in the inheritance procedure by a lawyer;

- introducing of the institute "notary payment order", respectively prescribes the procedure conducted by the notary in issuing decision for notary payment order based on a credible document;

- new method of delivery of notarial documents;

- keeping a register of power of attorneys and wills by the Chamber of Notaries;

- possibility for establishment of a Notary Academy within the Chamber of Notaries;

- new concept of taking exams for deputy- notary, assistant- notary, notary clerks;

- new concept for examination of knowledge of notaries that are already named by taking a specialized exam every 7 years;

- changes in the conduct of the disciplinary proceedings, increasing the number of offences and the amount of fines imposed in the disciplinary proceedings and etc.

The paper will elaborate the above stated novelties introduced by the new Law on notary, with review of the dilemmas and questionable issues arising from the setting of specific provisions.

М-р Анита Николоска,
адвокат, Република Македонија

Соодносот помеѓу човековите права и правата на интелектуална сопственост

Анотација: Во последните неколку години, меѓународниот стандард почна да се соочува со активности претходно непознати, кои предизвикуваат интерес за правата на интелектуална сопственост од една страна и човековите права, од друга. Соодносот помеѓу човековите права и правата на интелектуална сопственост може да функционира на начин така што овие две права ќе коегизираат или ќе се спротистават. Првото гледиште е дека тие се во постојана конфронтација. Впрочем, заштитата на интелектуалната сопственост се смета како помалку важна, па оттука е некомпатибилна со широкиот спектар на обврски опфатени со човековите права, особено во областа на економските, социјалните и културните права. Второто гледиште е дека двете правни области се занимаваат со исто основно прашање: дефинирање на соодветниот обем на приватната монополска моќ која им дава на авторите и пронаоѓачите доволен поттик да создаваат и да пронајдуваат, притоа овозможувајќи и на јавноста пристап до “плодовите” на нивниот труд. Овој пристап смета дека овие две правни области се суштински компатибилни.

Клучни зборови: човекови права, права од интелектуална сопственост.

Anita Nikoloska, LLM
Lawyer, Republic of Macedonia.

Relation between human rights and intellectual property rights

Abstract: In the last few years, international standard setting activities have begun to map previously unknown intersections between intellectual property law and human rights law. The human rights-intellectual property interface can function in a way of “coexisting” or “confronting” each other. The first approach views human rights and intellectual property as being in fundamental confrontation. This framing undermines intellectual property protection, therefore is incompatible with the broad spectrum of human rights and obligations, especially in the area of economic, social, and cultural rights. The second approach to the intersection sees both areas of law as concerned with the same fundamental question: defining the appropriate scope of private monopoly power that gives authors and inventors a sufficient incentive to create and innovate, while ensuring that the consuming public has adequate access to the fruits of their efforts. This approach views human rights law and intellectual property law as essentially compatible.

Key words: human rights, intellectual property rights.

Romeo Zelenika, dipl. iur.
Direktor Kazneno Popravnog Zavoda Mostar

Elektronski nadzor zatvorenika u Bosni i Hercegovini

Apstrakt: U radu je analiziran pojam elektronskog nadzora zatvorenika te njegov povijesni razvoj u svijetu i u Bosni i Hercegovini. Prikazane su zakonske odredbe Kaznenog zakona i Zakonu o izvršenju kaznenih sankcija u Bosni i Hercegovini, te relevantna praksa izvršenja elektronskog nadzora (Kućnog zatvora sa elektronskim nadzorom) u Bosni i Hercegovini. Analizirane su prednosti i nedostaci elektronskog nadzora kao načina izvršenja kaznenih sankcija. Izvršena je usporedba sustava elektronskog nadzora u pravu Austrije, Danske, Njemačke, Engleske, Francuske i Nizozemske.

Romeo Zelenika,
Director of Penitentiary Institution in Mostar

Electronic monitoring of prisoners in Bosnia and Herzegovina

Abstract: This paper analyzes the concept of electronic monitoring of prisoners and its historical development in the world and in Bosnia and Herzegovina. Both legal and sub-legal provisions in the criminal code and the law on execution of criminal sanctions in Bosnia and Herzegovina, and all relevant practice of executing electronic surveillance (house arrest with electronic surveillance) in Bosnia and Herzegovina. The paper analyzes the advantages and disadvantages of electronic monitoring as a means of execution of criminal sanctions. A comparison of the electronic monitoring system in comparative law countries (Austria, Denmark, Germany, England, France and the Netherlands).

Dr Uroš Novaković,
Asistent, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Srbija

KRITERIJUMI ZA DODELJIVANJE VRŠENJA RODITELJSKOG PRAVA NAKON RAZVODA BRAKA

Apstrakt: Imajući u vidu da je tendencija savremenog porodičnog prava da dete nakon razvoda braka nastavi da održava lične odnose sa oba roditelja, postavlja se pitanje koji su kriterijumi na osnovu kojih će sud odlučiti kom roditelju će biti dodeljeno neposredno vršenje roditeljskog prava. Model zajedničkog vršenja roditeljskog prava podrazumeva postojanje malog stepena poremećenosti odnosa između roditelja - bivših supružnika. Ostali modeli primenjuju kvantifikovane i kvalitativne kriterijume prilikom dodeljivanja vršenja roditeljskog prava. Po pravilu se mlada deca uvek dodeljuju majkama, što je rezultat doktrine "mladog uzrasta deteta". Prvobitni staratelj deteta uvažava činjenicu da se roditeljsko pravo dodeljuje onoj osobi (roditelju) koji se starao o detetu od trenutka prestanka zajedničkog života roditelja do trenutka donošenja odluke o vršenju roditeljskog prava. Matematički kriterijum dobija pun smisao u doktrini procentalnog vremena koja podrazumeva da se roditeljsko pravo dodeli onom roditelju koji je pre razvoda braka provodio više vremena sa detetom. Potpuno ekstreman primer nam pruža doktrina prijateljskog roditelja, prema kojoj se roditeljsko pravo dodeljuje onom roditelju koji je spremniji da omogući održavanje ličnih odnosa deteta i drugog roditelja. Prema našem mišljenju, ovakav stav nema utemeljenje, budući da postoji obaveza roditelja kod koga se dete nalazi (ujedno i pravo drugog roditelja) da omogući održavanje ličnih odnosa sa detetom. Smatramo da svaki model ima određenih nedostataka, te da bi kombinacija doktrine mladog uzrasta i prvobitnog staratelja bila putokaz za sud. U svakom slučaju, kvalitet ličnih odnosa deteta i roditelja, kako u toku trajanja braka, tako i nakon prestanka zajedničkog života, treba da bude osnovna ideja pri dodeljivanju vršenja roditeljskog prava, nikako izvesne kvantifikovane metode.

Glavne reči: Roditeljsko pravo; Zajedničko vršenje roditeljskog prava; Doktrina mladog uzrasta; Primarni staratelj; Doktrina prijateljskog roditelja; Doktrina procentalnog vremena.